

תולדות

פרק כז

פרשיה 44 (כז, א-מה) - יעקב לוקח במרמה את ברכות יצחק לעשו

(א) ויהי כי זקן יצחק ותכתינ עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדול ויאמר אליו בני ויאמר אליו הנני. (ב) ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי. (ג) ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי ציד. (ד) ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי בטרים אמות. (ה) ורבקה שמעת בדבר יצחק אל עשו בנו וילך עשו השדה לצוד ציד להביא*.

לעביו (שב')

(ו) ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר. (ז) הביאה לי ציד ועשה לי מטעמים ואכלה ואברככה לפני יהוה לפני מותי. (ח) ועתה בני שמע בקלי לאשר אני מצוה אתך. (ט) לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב. (י) והבאת לאביך ואכל בעבור אשר יברכך לפני מותו.

(יא) ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק. (יב) אולי ימשני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי* עלי קללה ולא ברכה. (יג) ותאמר לו אמו עלי קללתך בני אך שמע בקלי ולך קח לי.

והבאת (פש')

(יד) וילך ויקח ויבא לאמו ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביו. (טו) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמדת* אשר אתה בבית החמדת (?) ותלבש את יעקב בנה הקטן.

(טז) ואת ערת גדיי העזים הלבשה על ידיו ועל חלקת צוואריו.

(יז) ותתן את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה. (יח) ויבא אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני מי אתה בני. (יט) ויאמר יעקב אל אביו אנכי עשו בכרך עשיתי כאשר דברת אלי קום נא שבה ואכלה מציתי בעבור תברכני נפשך. (כ) ויאמר יצחק אל בנו מה זה מהרת למצא בני ויאמר כי הקרה יהוה אלהיך לפני.

(כא) ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא. (כב) ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו. (כג) ולא הכירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שערות ויברכהו.

(כד) וַיֹּאמֶר אֶתָּה זֶה בְּנִי עֲשׂוּ וַיֹּאמֶר אָנִי. (כה) וַיֹּאמֶר הַגִּשָּׁה לִי וְאֶכְלָה מַצִּיד בְּנִי לְמַעַן תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי וַיִּגֶשׁ לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יֵין וַיִּשְׁתְּ. (כו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גִּשָּׁה נָא וּשְׁקָה לִי בְּנִי. (כז) וַיִּגֶשׁ וַיִּשְׁק לוֹ וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרַכְוּ יְהוָה. (כח) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירָשׁ. (כט) יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ לְאֻמִּים הֵנּוּ גְבִיר לְאַחִיךָ* וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנִי אִמְךָ אֲרִיךְ אֲרוּר וּמְבָרֵךְ בְּרוּךְ.

(ל) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה יִצְחָק לְבָרֶךְ אֶת יַעֲקֹב וַיְהִי אֵךְ יֵצָא יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי יִצְחָק אָבִיו וַעֲשׂוּ אֲחִיו כָּא מַצִּידוֹ. (לא) וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מִטַּעַמִּים וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי וַיֹּאכַל מַצִּיד בְּנוֹ בַּעֲבֹר תִּבְרַכְנִי נַפְשִׁי. (לב) וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי אֶתָּה וַיֹּאמֶר אָנִי בִנְךָ בְּכֹרֶךָ עֲשׂוּ. (לג) וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד מָאֵד וַיֹּאמֶר מִי אֲפֹא הוּא הֵצֵד צִיד וַיָּבֵא לִי וְאֶכַל מִכָּל* בְּטָרֶם תָּבוֹא וַאֲבָרְכֵהוּ גַם *בְּרוּךְ יְהִיָּה*. (לד) כְּשִׁמְעַ עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צַעֲקָה גְּדֹלָה וּמָרָה עַד מָאֵד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בְּרַכְנִי גַם אָנִי אָבִי. (לה) וַיֹּאמֶר כָּא אֲחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרִכְתּוֹ.

(לו) וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעַמִּים אֶת בְּכֹרְתִי לָקַח וְהִנֵּה עֹתָה לָקַח בְּרִכְתִּי.

וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶצְלָת לִי בְרִכָּה. (לז) וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לַעֲשׂוּ הֵן גְּבִיר שְׁמִיתִי לָךְ וְאֵת כָּל אֲחִיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירָשׁ סִמְכִיתִי וּלְכָה אֲפֹא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. (לח) וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֵל אָבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא לָךְ אָבִי בְּרַכְנִי גַם אָנִי אָבִי וַיֵּשֶׂא עֲשׂוּ קִלּוֹ וַיִּבֶךְ. (לט) וַיַּעַן יִצְחָק אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יְהִיָּה מוֹשִׁבְךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל. (מ) וְעַל חֲרָבְךָ תַחֲיָה וְאֵת אֲחִיךָ תַעֲבֹד וְהִיָּה כַּאֲשֶׁר תִּרְיֵד וּפְרִקֶת עָלוּ מֵעַל צִוְּאָרְךָ.

(מא) וַיִּשְׁטֹם עֲשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַכְוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ בְּלָבוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אָבִל אָבִי וְאַהֲרָגָה אֶת יַעֲקֹב אֲחִי. (מב) וַיִּגֵּד לְרִבְקָה אֶת דְּבָרֵי עֲשׂוּ בְּנֵה הַגָּדֹל וְתִשְׁלַח וְתִקְרָא לַיַּעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן וְתֹאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֲשׂוּ אֲחִיךָ מִתְנַחֵם לָךְ לְהִרְגָךְ. (מג) וְעֹתָה בְּנִי שָׁמַע בְּקִלִּי וְקוֹם בָּרַח לָךְ אֶל לָבָן אֲחִי חֲרָנָה. (מד) וַיִּשְׁכַּת עֲמוֹ יָמִים אַחֲדִים עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חֲמַת אֲחִיךָ. (מה) *עַד שׁוּב אֵךְ אֲחִיךָ* מִמֶּךָ וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֲשַׁכַּל גַּם שְׁנִיכֶם יוֹם אֶחָד.

פרשיה 45 (כז, מז – כח, ט) – יצחק שולח את יעקב לפרץ ארם

(מו) וַתֹּאמֶר רַבֶּקָּה אֶל יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיִּי מִפְּנֵי בָנוֹת חַת אִם לֵקַח יַעֲקֹב מִבְּנוֹת חַת כְּאֵלֶּהָ אֲשֶׁה *מִבְּנוֹת חַת כְּאֵלֶּה* מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִּי חַיִּים.
(שב')

ביאור פרשיה 44 (כז, א-מה) – יעקב לוקח במרמה את ברכות יצחק לעשו

פרשיה זו שרובה משל ס"י מציגה את דרמת לקיחת הברכות שייעד יצחק לעשו בכורו, על ידי יעקב בעצת רבקה. העלילה מורכבת מרצף דרמטי של אירוע הרודף אירוע, כאשר הרוח החיה מאחורי הקלעים היא רבקה, המבקשת להגשים את הבטחת ה' שניתנה לה (בלא ידיעת יצחק) לפיה "רַב יַעֲבֹד צָעִיר" (כח, כג).

מבחינה ספרותית ניכר כי העורך שזר אל גרסת ס"י העיקרית כמה תוספות משל ס"א שעיקרן הן ניסיון להפוך את הסיפור להגיוני יותר על ידי הדגשת ספקותיו של יעקב מצד אחד ושל יצחק מצד שני (כזכור, ס"י אינו חושש לריאליות של סיפוריו – ראו יט, לא ועוד). תוספות אלו ניכרות בכפילויות הברורות שבסיפור: "הָאֵתָה זֶה בְּנִי עֲשׂו" (כא=כד), "וַיִּבְרַכְהוּ" (כג=כו), "וַיִּשְׁתַּחֲוּ" (כט 2X), "וַיְהִי כְּאֲשֶׁר אָף" (ל 2X), "וַיֹּאמֶר" (לו 2X), כמו גם בחיבתו של ס"א לשימוש במילים נדירות (כְּמִתְעַתֵּעַ, חִלְקֵת צֹאנָיו, הָיָה גִבִּיר, אֶצְלָתָהּ, תִּרִיד). עם זאת, שתי הגרסאות מתלכדות לעלילה קוהרנטית הקושרת בין לקיחת הבכורה (פרק כח) ללקיחת הברכה במרמה, שני אירועים מכוננים המסבירים את יחסי השנאה הנצחיים בין עשו-אדום לבין יעקב-ישראל ששיאן בשלהי ימי הבית הראשון (עובדיה א; מלאכי א, ב-ד ועוד).

(א) בָּנוּ הַגָּדֹל לאורך כל הסיפור מודגש כי עשו הוא הבן הגדול ויעקב הוא הקטן, כהטרמה של מימוש ההבטחה "וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר". וַיֹּאמֶר... הַנְּנִי בִּטּוּי אֲפִיּוּנִי לִס"א (פרק כב; לא, יא ועוד, וכן להלן יח). (ג) כְּלִיף הלא הם תְּלִיף וְקִשְׁתָּהּ. וְצוּדָה לִי צִיד כאן נרמז מה פשר הנימוק לאהבת יצחק את עשו "כִּי צִיד בְּפִיו" (ראו כח, כח). (ד) בְּעֵבֹר תִּבְרַכְךָ נִפְשִׁי המאכל היווה מעין תשורה המוקדשת לאיש אלהים (ראו יח, ו), ומכאן חשיבותו הרבה לאורך כל הסיפור. 'נפש' משמעה גם גרון כמו "כִּי בָאוּ מִיָּם עַד נֶפֶשׁ" (תהלים סט, ב ועוד), ולכן יוחסה כאן הברכה לנפש דווקא. (ו) וְרַבָּה אָמְרָה במקום 'ותאמר רבקה', רמז לכך שרבקה כבר תכננה מראש לגרום ליצחק לברך את יעקב, ועכשיו נמצאה לה שעת הכושר. עצם מעשה הרמאות אינו נתפס כבעייתי לפי ס"י (ראו יב, יג). (ז) לִפְנֵי יְהוָה תוספת על דברי יצחק (ד) שנועדה להדגיש ליעקב את חשיבות הברכות. (יא) הֵן עֲשׂו אָחִי אִישׁ שָׁעֵר תוספת של ס"א המנסה להתמודד עם חוסר הסבירות של תוכניתה של רבקה על ידי הצגת ספקותיו של יעקב, והפתרון שתמצא רבקה בדמות עורות הגדיים השעירים. ס"י כדרכו לא חשש לריאליות של הסיפור. (יג) עָלִי קָלְלָתָהּ בְּנִי רבקה היתה בטוחה בהצלחת תוכניתה, כיוון שזו נועדה להגשים את הבטחת ה' שניתנה לה לפיה "רַב יַעֲבֹד

(יח, ו) וַיֹּמַר

אָבְרָהָם... הפירוט המוקצן של התפריט העשיר אותו מיהר אברהם להכין מבהיר לקורא כי הוא ידע שהאנשים עשויים לברכו, והאוכל היווה מעין תשורה המוקדשת לאיש אלהים – בדומה לציווי יצחק לעשו (כז, ד): "וְהִבִּיאתָ לִי וְאֶכְלָה בְּעֹבֵר תִּבְרַכְךָ נֶפֶשׁ", ובדומה לכך אצל גדעון והמלאך (שופטים ו, יט), שאול ושמואל (ש"א ט, ז) ואלישע הנביא (מל"ב ד, ח; מב).

צֶעִיר" (כה, כג). (טו) בְּגֵדֵי... הַחֲמֹדֶת זהו פתרונו של ס"י לבעיית הזיהוי האפשרי של יעקב על ידי יצחק (וראו כז). הגרסה המוצעת "הַחֲמֹדֶת" (= האדומות) מתבססת על הכתוב "מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה" (ישעיהו סג, א), הרומז לפרשייתנו. אֲשֶׁר אֵתָה בְּבִית מִכָּאן שֶׁגַם בֵּין רִבְקָה לַעֲשׂוֹ הִיָּה קֶשֶׁר עֲמוּק, וּלְכֵן לֹאֲוֹרֶךְ כָּל הַסִּיפּוֹר לֹא עָשׂוּ וְלֹא יִצְחָק חֲשָׁדוֹ בֵּה. (כ) כִּי הִקְרָה כְּלוֹמֵר ה' הִיָּה בַעֲזוּרִי (ראו כד, יב). יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹן אָדָם הַפּוֹנֶה לְאִישׁ אֱלֹהִים (מל"א יג, ו; מל"ב יט, ד ועוד). (כא) גִּישָׁה נָא וְאַמְשֶׁךָ בְּנִי לִפִּי ס"א גַּם סִפְקוֹתָיו שֶׁל יִצְחָק הָיוּ מִשְׁמַעוֹתִים יוֹתֵר, וְהוּא נִדְרַשׁ לְמִישׁוֹשׁ פִּיזִי שֶׁל יַעֲקֹב כְּדֵי לְהַפִּיג אֹתָם, וְגַם זֹאת בְּאוֹפֶן חֲלָקִי. (כג) וַיִּבְרָכֵהוּ הַבְּרָכָה לִפִּי ס"א מוֹפִיעָה בַּפְּסוּק כַּח, לֵאחֲרֵי הַגְּרָסָה הַמִּקְבִּילָה שֶׁל ס"י לְמַפְגֵּשׁ הַפִּיזִי שֶׁל יַעֲקֹב וִיצְחָק לְהִלֵּךְ. (כז) וַיִּרְחֹ אֶת רִיחַ בְּגָדָיו לִפִּי ס"י רִיחָם שֶׁל בְּגָדֵי הַחֲמוּדוֹת הַסִּפִּיק כְּדֵי לְשַׁכְנַע אֶת יִצְחָק שֶׁלִּפְנֵיו עוֹמֵד עָשׂוּ. (כח) וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ כְּלוֹמֵר "וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ" (וְכֵן לְהִלֵּךְ לֹט), וַיִּתְּכֵן שֶׁהַכוֹנֶה הַמִּקְוִרִית הִיָּתָה "וּמִשְׁמֶנִּי", רִיבּוּי שֶׁל שְׁמֵן. (כט) לְאַחִיךָ... בְּנִי אִמָּךְ לְשׁוֹן הַרְבִּים הִיא מְנוֹסַח הַבְּרָכָה לְמִירוֹת שֶׁכִּרְגַע הִיָּה לוֹ רַק אֶחָ אֶחָד (וְכֵן לְהִלֵּךְ לֹז: "כָּל אֶחָיו"), כֹּאֲשֶׁר "אַחִיךָ" יִכּוֹל לְהוֹוֹת כִּינּוּי לַעֲמִים שְׁכֵנִים (טז, יב) או לְבִנֵּי מִשְׁק הַבֵּית (לא, כג). (ל) וַיְהִי... וַיְהִי הָעוֹרֶךְ הַקִּפִּיד לְשַׁבֵּץ גַּם אֶת גֵּרְסַת ס"א כְּדֵי לְהַדְגִּישׁ אֶת הַפְּלֵא בְּאִירוֹעַ, וּכְדֵרְכּוֹ לַעֲיִתִים לֹא הִתְאִים אֹתָהּ מִבְּחִינָה תַּחֲבִירִית (ראו כא, כה). (לא) יָקָם אָבִי עָשׂוּ פּוֹנֶה לְאִבּוֹ בְּגוֹף שְׁלִישִׁי (לַעֲוֹמַת יַעֲקֹב שֶׁפָּנָה בְּגוֹף שְׁנִי), לְהַדְגִּישׁ אֶת הַכְּבוֹד הָרַב שֶׁחָלַק לוֹ. (לג) אֶפּוֹא אִם כֵּן, וְכֵן לְהִלֵּךְ לֹז. וַאֲבִרְכֵהוּ גַם בְּרוּךְ יְהוָה נה"מ אִינוֹ מִסְתַּבֵּר כָּלֵל, שֶׁהָרִי יִצְחָק נִחְרַד מִהִמְחֻשְׁבָּה שֶׁבִּרְכָּתוֹ תַּחֲוֹל עַל יַעֲקֹב, מֵהָ גַּם שֶׁהַפְּסוּק הָבֵא נִרְאָה קְטוּעַ. לְכֵן נִרְאָה כִּהְצַעַת הַתִּיקוֹן: "וְאֶכֶל מִכָּל אֶכֶל... וַאֲבִרְכֵהוּ גַם בְּרוּךְ בְּרָךְ. יְהוָה וַיְהִי כְּשֶׁמֶעַ עָשׂוּ..." (וּבְדוּמָה בִּיהוֹשֻׁעַ כד, י: "וַיִּבְרָךְ בְּרוּךְ אֶתְכֶם"). (לו) וַיֹּאמֶר הֵלֵא אֶצְלָתְ לִי בְּרָכָה כֵּאֵן אֲנוֹ חוֹזְרִים לְגֵרְסַת ס"א (הַמִּסְתַּמֶּכֶת עַל הַדִּיאֲלוֹג שֶׁל ס"י לְפָנֶיהָ), כְּמוֹכַח מִהַפְּסוּק הָבֵא בּוֹ יִצְחָק מוֹנֶה אֶךְ וְרַק אֶת הַבְּרָכוֹת שֶׁל ס"א מִפְּסוּק כח-כט: "הֵן גָּבִיר... וְאֶת כָּל אֶחָיו... וְדָגָן וְתִירָשׁ...". עִם זֹאת, גַּם גֵּרְסַת הָעוֹרֶךְ נִיתְּנָה לְהִיקְרָא כְּרִצָּף אֶחָד וְבוֹ כְּפִילוֹת שֶׁל דְּבָרֵי עָשׂוּ, הַמְדַּגִּישָׁה אֶת תְּדַהֲמָתוֹ שֶׁל יִצְחָק שֶׁלֹּא יָדַע כִּיִּצְדַּד לְהַגִּיב (עַל כְּפִילוֹת "וַיֹּאמֶר" שֶׁכּוּזוֹ רָאוּ טו, ה). (לט) הִנֵּה אֵף אִם מִשְׁמֶנִּי הָאָרֶץ יְהוָה מוֹשְׁבֶךָ הָרִי עֲדִיין (מ) וְעַל חֲרָבֶךָ תַּחֲיָה וְאֶת אֶחֱיָה תַעֲבֹד כְּלוֹמֵר, תִּיאֲלֹץ לְהַמְשִׁיךְ לְצוֹד אוֹ לְשִׁדּוּד בַּחֲרֹבֶךָ כְּדֵי לַחֲיוֹת, כִּי מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יְהוּ שִׁיכִים לְאַחִיךָ-אֲדוֹנֶךָ (ל'הנָה' בְּמִשְׁמַעוֹת דּוּמָה רָאוּ שְׁמוֹת ג, יג; שִׁמ"א ט, ז; מל"ב ז, ב; יט). תִּרִיד תַּצַּעַק מֵעוֹל הַשְּׁעָבוֹד (שׁוֹפְטִים יא, לז; תְּהִלִּים נה, ג), כִּפִּי שֶׁצַּעַק כֵּאֵן. (מא) וַיֹּאמֶר עָשׂוּ בָּלְבוֹ אֶךְ בְּגִלּוּי אִמֵּר שִׁהְרוּג אֶת יַעֲקֹב מִיִּיד, וְכֵן נֹדַע הַדְּבָר לְרִבְקָה. הַסִּיפּוֹר מְנִיחַ שִׁיִּצְחָק הִיָּה סִפּוֹן

בביתו ולא ידע את אשר נעשה. יקִרְבוּ יָמֵי אָבֶל אָבִי... שוב מודגש הכבוד שרחש עשו ליצחק אביו, שבגללו נמנע מלנקום ביעקב באופן מיידִי. (מב) מִתְנַחֵם מתנַחֵם, כמו "אֲנַחֵם מִצָּרֵי וְאֲנַקְמָה מֵאוֹיְבֵי" (ישעיהו א, כד, וראו יחזקאל ה, יג). (מד) יָמִים אֲחֵדִים ימים מועטים (יא, א; וראו כא, לד). (מה) עַד שׁוּב אֵף אֲחִיךָ מִמָּוֶה כפל גרסה לסוף הפסוק הקודם (ראו בגרסת שב' שאיחה את הפסוקים לרצף אחד). גַּם שְׁנֵיכֶם בהנחה שמישהו מבני הבית ינקום את נקמת דם יעקב מאת עשו (ראו שמ"ב יד, ז).

ביאור פרשיה 45 (כז, מז – כח, ט) – יצחק שולח את יעקב לפדן ארם

בפרשיה זו מוצגת גרסת ס"כ לנסיבות מסעו של יעקב לפדן ארם: לא בשל סכסוך כלשהו עם עשו, אלא כדי למצוא לעצמו אשה ממשפחת אבותיו, בניגוד לעשו שנשא נשים מבנות כנען. יש לציין כי לפי ס"כ יצחק כלל לא היה על ערש דוי כפי שמצטייר מגרסאות ס"י וס"א, והוא עתיד למות רק כ- 80 שנה מאוחר יותר (לה, כח).

(כז, מז) וַתֹּאמֶר רַבֵּקָה... כזכור, לפי גרסת ס"כ (שנקטעה על ידי העורך בסיפור לקיחת הברכות) עשו נשא שתי נשים חיתיות שהכעיסו את יצחק ורבקה (כו, לד-לה), וכעת רבקה מתלוננת על כך בפני יצחק. (א) וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ סִיכּוּמוֹ הַתְּמִצִּיתִי שֶׁל ס"כ לפרשיית הברכות המפותלת של ס"י. לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן ס"כ מזהה באופן עקבי את חת עם הכנעני (ראו כג, ג). (ד) לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתְךָ תּוֹסַפֶּת שֶׁל הַעוֹרֵךְ, שהרי באותו זמן ליעקב טרם היה זרע. לְרִשְׁתְּךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךָ זו 'ברכת אברהם' שהובטחה לו לפי ס"כ במעמד ברית המילה (יז, ח): "וְנָתַתִּי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶחָדֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיךָ...". (ה) אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂוֹ וכשם שיעקב טורח למצוא לו אשה ממשפחת אמו, כך היה גם עשו צריך לעשות. (ח) וַיֵּרָא עֲשׂוֹ... ייתכן שזו תוספת הבהרה של העורך המתמצתת את המסר של פסוק ו. ו-ז, או שזו גרסה חלופית של ס"כ ל"וַיֵּרָא עֲשׂוֹ" של פסוק ו.

הערות נוסח לפרשת תולדות

קיצורים לשמות עדי הנוסח (לפי א"ב)

- אר' - תרגומים ארמיים שונים (אונקלוס, יונתן|ירושלמי).
- היר' - הירונימוס
- וו' - וולגטה (התרגום הלטיני לתורה)
- וט"ל - וטוס לטינה ("הלטיני הישן" - תרגום לטיני של תרגום השבעים)
- כ"י - כתבי יד של המקרא מימי הביניים. יודגש כי מדובר בכתבי יד יהודיים לכל דבר, לעיתים עם ולעיתים בלי ניקוד
- ל"ב מידות - **ברייתא דל"ב מידות** (מידות ט, יא, כ - וראו מאמרו של **מנחם מבש"ן**)
- סב' - סבירין. עדות המסורה על גרסה אחרת (מוטעית לדעת חכמי המסורה)
- סיר' - סירו-הקספלה (**Syro-Hexapla**), התרגום הארמי-סורי לשב' בהקספלה)
- פש' - פשיטתא (התרגום הארמי-סורי לתורה)
- קו' - מגילות קומראן ומדבר יהודה, ללא ניקוד
- שב' (שב' כ"י) - תרגום השבעים היווני (או חלק מכתבי היד שלו)
- שב' או' + [BHS] = כך מופיע ב-BHS, אבל לא במהדורות האינטרנט של שב' או'
- שו' (שו' כ"י) - הנוסח השומרוני של התורה (או חלק מכתבי היד שלו), ללא ניקוד
- תורתו של ר"מ - לפי מאמרו של ד"ש לוינגר "**ספר תורה שהיה גנוב**...", המציג שני נוסחים, ללא ניקוד
- תיקו"ס - תיקון סופרים. עדות חז"ל על נוסח חלופי ('אמיתי' או אפשרי) ששונה מסיבה תיאולוגית ("מפני הכבוד")
- תר' - כמה תרגומים
- עדי נוסח נדירים: אתיו' - תרגום אתיופי, סומ' - סומכוס, עב' - "העברי" ($\epsilon\beta\rho' = 0$) התעתיק העברי באותיות יווניות של אבות הכנסיה), עקי' - עקילס, תאו' - תאודוטיון
- [שם תרגום] + ? = ספק האם זה אכן הטקסט שעמד לפני התרגום

קיצורים להערות פרשניות (לפי א"ב)

- אי"נ - איש נעמי' (הגו סיגים)
- ארליך - א"ב אהרליך (מקרא כפשוטו)
- גלו' - גלוסה (הערת הסבר שנוספה לפסוק)
- דיטו' = דיטוגרפיה (הכפלה של אות מפני הדומות)
- הומ' = Homoioarchton = (השמטה מחמת התחילות) או Homeoteleuton (השמטה מחמת הסופות)
- הפלו' - הפלוגרפיה (השמטה של אות מפני הדומות)
- הרמו' - הרמוניזציה, נטיית עדי נוסח להתאים ניסוחים בין פסוקים מקבילים
- טו"ס - נ"ה טור-סיני (ספרים שונים)
- כפ"ג - כפל גרסה (נוסחים חלופיים שהוכנסו כאחד לגוף הפסוק)
- נ"ל - נראה לי
- רמ"ז - ר' משה זיידל (חקרי לשון)
- תיאו' - תיקון תיאולוגי ("מפני הכבוד")

בראשית כה כב	לָמָּה זֶה אֲנֹכִי חַיָּה (פש' - ראו כז, מו: לָמָּה לִי חַיִּים)
	לָמָּה זֶה אֲנֹכִי אֲנָה לִי (?)
בראשית כה כד	וַהֲנֵה תֹאמֶם בְּבִטְנָה (שו')
בראשית כה כה	וַיִּקְרָא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ עֶשָׂו (שב', פש', וו' - כפס' הבא)
בראשית כה כו	וַיִּקְרָא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב (כ"י, שו' - כפס' הקודם) וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם רַבֵּקָה (שב')
בראשית כה כח	וַיֵּאָהֱב יִצְחָק אֶת עֶשָׂו כִּי צִיד צִידוֹ (שו', שב') בָּלְפִּיו (?)
בראשית כה כט	וַיִּזְד יַעֲקֹב נָזִיד עֲדָשִׁים (שב' כ"י - ראו לד)
בראשית כה לג	וַיִּמָּכֶר אֶת בְּכֹרְתוֹ מְכֹרְתוֹ (תורתו של ר"מ נוסח א) מְכֹרְתוֹ לַיַּעֲקֹב (תורתו של ר"מ נוסח ב)
בראשית כו ג-ד	אֶת כָּל הָאֶרֶץ הָאֵלֶּלָה (שו', סב')
	אֶת כָּל הָאֶרֶץ הָאֵל הָאֶרֶץ הַזֹּאת (שב')
בראשית כו ה	עָקֹב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבִרְהָם אֲבִירָה בְּקָלִי (שו', שב')

בראשית כו ז	...אֲחֹתִי הוּא כִּי יָרָא לֵאמֹר אֲשֶׁתִּי הִיא פֶּן יִהְיֶה גִנְי (שו', שב')
בראשית כו יא	וַיְצֹו אֲבִימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם עִמּוֹ לֵאמֹר (שו', שב')
בראשית כו יב	וַיִּמְצָא בְּשֹׁנָה הֵהוּא מֵאָה שְׁעָרִים שְׁעָרִים (שב', פש')
בראשית כו יג	וַיִּלֶּךְ הָלוֹךְ וְגָדֹל וְגָדֹל עַד כִּי גָדַל מְאֹד (?)
בראשית כו יד	וַעֲבָדָהּ וּכְבָדָהּ רַבָּה (?) – נ"ל, כתה' מה, יד: כָּל כְּבוֹדָהּ בֵּת מֶלֶךְ, וּרְאוּ לֹא, א: אֶת כָּל הַכְּבֹד הַזֶּה)
בראשית כו יח	אֲשֶׁר חָפְרוּ בְיָמַי עֲבָדִי אֲבָרְהָם אָבִיו (שו', שב', וו')
בראשית כו יט	וַיִּחְפְּרוּ עֲבָדֵי יִצְחָק בְּבִנְחַל גֶּרֶר (שב')
בראשית כו כא	וַיַּעֲתֶק מִשֵּׁם יִצְחָק וַיִּחְפְּרוּ וַיִּחְפְּרָה בְּאֵר אַחֲרֵת (שב' – כלהלן כב)
בראשית כו כב	הַרְחִיב ה' לָנוּ וּפָרִינוּ וַיִּפְרְנוּ בְּאֶרֶץ (שב', וו', אר')
בראשית כו כד	בְּעִבּוֹר אֲבָרְהָם עֲבָדֵי אָבִיךָ (שב')
בראשית כו כח	תְּהִי נָא אֵלֶּה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינוֹנוּ וּבֵינוֹךְ (תר')
	תְּהִי נָא אֵלֶּה בֵּינוֹתֵינוּ אֵלֶּת אֲבוֹתֵינוּ בֵּינוֹנוּ וּבֵינוֹךְ (אר'?)
בראשית כו כט	אֲעֲתֶה עֲאֲתָהּ בְּרוּךְ ה' (שו', שב' [וַעֲתָה])
בראשית כו לא	וַיִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאָחִיו לְרַעְהוּ (שו', שב')
בראשית כו לב	וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא מִצָּאֵנוּ מָיִם (שב' – מוזר)
בראשית כו לג	וַיִּקְרָא אֹתָהּ שְׁמָהּ שְׁבַעָה עַל בֶּן קָרָא שֵׁם הָעִיר בְּאֵר שְׁבַע (שב', פש')
	וַיִּקְרָא אֹתָהּ שְׁבַעָה שְׁבַעָה\שְׁבַעָה (פש', וו' – Abundance)
בראשית כו לד	בְּשִׁמְתַּת בֵּית אֵילָן הַחֲתוּי (שו', שב', פש' – אֲבָל רְאוּ לֵהֲלֹךְ כֹּז, מו: מִבְּנוֹת חֵת)
בראשית כו ג	כִּלְיָה תִּלְיָתָהּ וְקִשְׁתָּהּ (שו')
בראשית כו ד	כָּאֲשֶׁר אֶהְבֵּתִי וְהִבִּיאָהּ וְהִבֵּאתָ לִי וְאֶכְלָה (שו')
בראשית כו ה	לָצוּד צִיד לְהִבְיָא לְאָבִיו (שב' – אֲוִלִּי הִיָּה כְּתוּב 'לְאָבִיָּה'?)
בראשית כו ו	אֶל יַעֲקֹב בְּנֵה הַקֶּטֶן לֵאמֹר (שב')
בראשית כו יב	וְהִבֵּאתִי עָלַי קֶלְלָה (פש')
בראשית כו טו	אֶת בְּגָדֵי עֲשׂוֹ בְּנֵה הַגָּדֹל הַחֲמִדָּצַת (?) – רְאוּ יֵשׁ סָג, א: חֲמוּץ בְּגָדִים = אֲדוּמִים מִדָּם. רְאוּ כֹאֵן עַמ' 326)
בראשית כו טז	וְעַל חֶלְקֵת צִנְאָרִיו צִנְאָרוֹ (שו')
בראשית כו יח	וַיָּבֵא וַיָּבֵא אֶל אָבִיו (שב', פש', וו')
בראשית כו כד	וַיֹּאמֶר הִיא אֲתָהּ זֶה בְּנִי עֲשׂוֹ (שו')
בראשית כו כה	וְאֶכְלָה מִצִּידֵךְ בְּנִי (שב')

בראשית כז כז	כָּרִיחַ הַשָּׂדֶה (שו') מְלֵא אֲשֶׁר בָּרְכוּ ה' (שו', שב', וו' כ"י – abundant)
בראשית כז כח	מָטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנִּי וּמִמְשָׁמְנֵי וּמִמְשָׁמְנֵי הָאָרֶץ (תר')
בראשית כז כט	הָיָה גִבִּיר לְאַחֲחִיָּה (שב', אר') וַיִּשְׁתַּחֲוֶי לָהּ בְּנֵי אִמָּהּ אַבְיָה (שב' – כלהלן מט, ח)
בראשית כז לא	וַיָּבֹא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקָם אָבִי (שב' כ"י)
בראשית כז לג	וְאָכַל מִכָּל אֶכָּל (?) וַאֲבָרְכָהוּ וְגַם בָּרוּךְ יִהְיֶה (שו', פש' – הפלו')
בראשית כז לג-לד	וַאֲבָרְכָהוּ גַם בָּרוּךְ בָּרוּךְ. יִהְיֶה. וַיְהִי כְשִׁמְעַ עֲשׂו... (?) – ראו לד)
בראשית כז לד	וַיְהִי כְשִׁמְעַ עֲשׂו אֶת דְּבָרֵי אָבִיו (שב')
בראשית כז לח	בָּרַכְנִי גַם אֲנִי אָבִי וַיְדַם יִצְחָק וַיִּשָּׂא עֲשׂו קִלּוֹ וַיִּבֶךְ (שב')
בראשית כז לט	הָיָה מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבָהּ מוֹשְׁבֹו (?) – ארליך, כלומר של יעקב)
בראשית כז מ	וַיְהִי כְּאֲשֶׁר תִּרְדּוּ תִּאָדָר (שו' – בלי ניקוד) תוֹרִיד (שב') תִּאָרִיף [ימים] תִּמְרָד (?)
בראשית כז מב	הָיָה עֲשׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם מִתְנַחֵם (?) מִתְנַחֵם לָךְ לְהִרְגָּךְ (?) – טו"ס, מלשון חמה, וראו בהמשך: חמת אחיך)
בראשית כז מג	וְקוֹם בָּרַח לָךְ פְּדִנָה אָרֶם אֶל לָבֵן אָחִי חֲרָנָה (שב' – כלהלן כח, ב)
בראשית כז מד-מה	עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ.. עַד שׁוּב אֶף-אָחִיךָ וְאַפּוֹ מִמָּךְ (שב') עַד אֲשֶׁר תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ.. עַד שׁוּב אֶף-אָחִיךָ מִמָּךְ וְשָׂכַח אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לוֹ (?) – גלו')
בראשית כז מו	...בָּנוֹת חַת אִם לָקַח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבָּנוֹת חַת כְּאֵלֶּה מִבָּנוֹת הָאָרֶץ לָמָּה לִי חַיִּים (שב')
בראשית כז כד	וַיִּתֵּן לָהּ אֶת בְּרִכַּת אַבְרָהָם אַבְיָה (כ"י, שו', שב' כ"י) אַבִּי (שב' כ"י)... אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים ה' לְאַבְרָהָם (שו')
בראשית כז ה	וַיִּשְׁלַח וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב (מדינח')
בראשית כז ט	וַיִּלֶּךְ עֲשׂו אֶל-יִשְׁמָעֵאל (שו') וַיִּקַּח אֶת מִחֶלֶת בְּשִׁמְתָּ בֵּת יִשְׁמָעֵאל (פש' – הרמו' עם לו, ג?)